

بنام خداوند بخشنده مهربان
مطالعات اقتصادی

فرهاد عزیز زبیر
عضویت علمی دانشگاه خوارزمی

خروجی مورد انتظار

ظرفیت های طبیعی منظومه برای توسعه فعالیت های اقتصادی و مسایل کلیدی محدود کننده

۱-۵-۱-۱- منابع طبیعی تولید

- منابع آب
- منابع خاک
- مراتع و جنگل ها
- منابع معدنی
- و ...

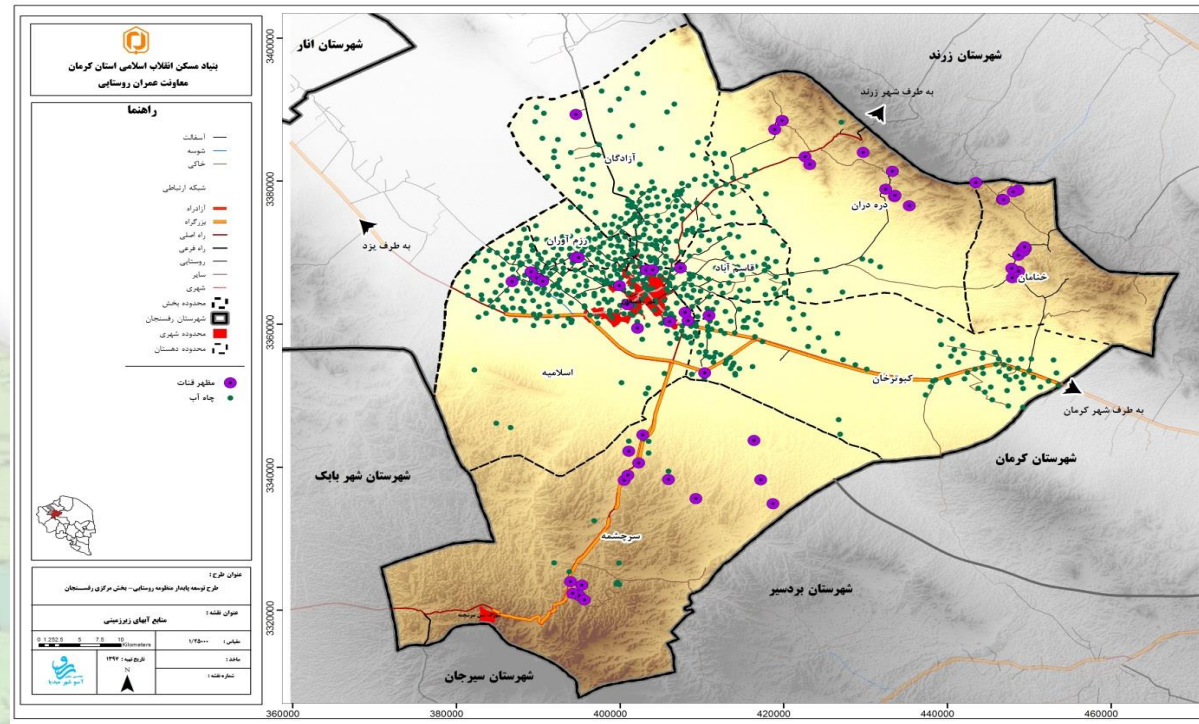
زمینه های بررسی

- نوع استفاده از منابع
- شیوه استفاده از منابع
- میزان بهره برداری از منابع
- ارزش اقتصادی منابع
- رابطه ظرفیت و بهره برداری از منابع

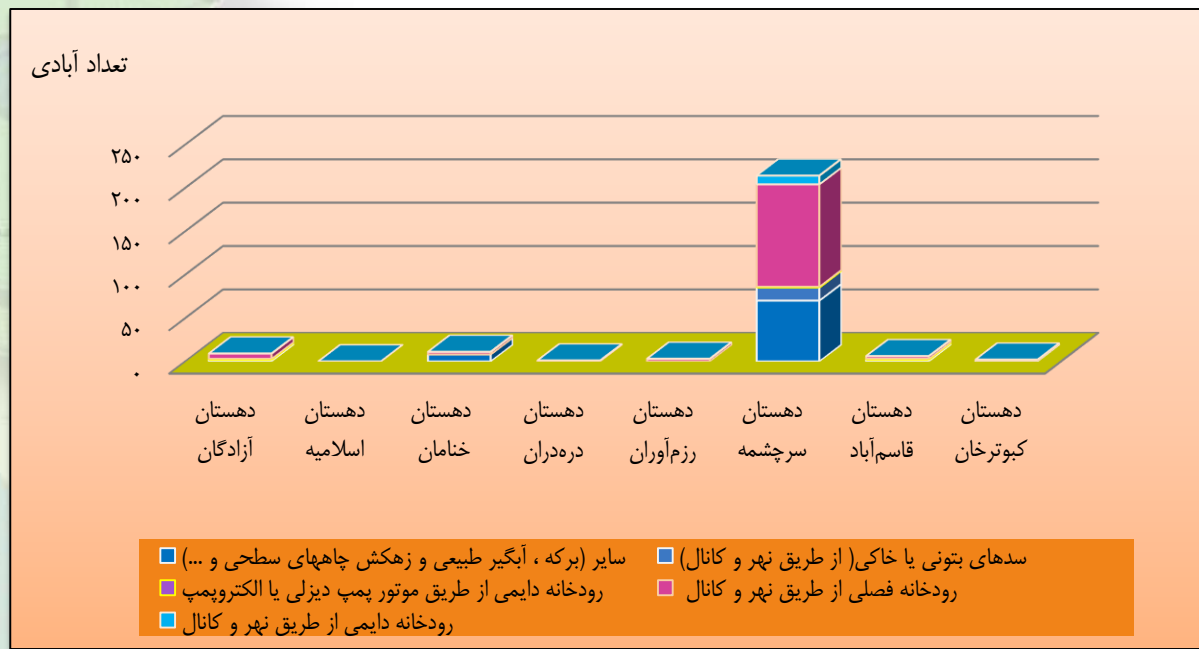
منابع و مآخذ:

- جهاد کشاورزی شهرستان (مرکز خدمات کشاورزی)
- مطالعات میدانی (فنون مصاحبه نیمه ساختار مند و پرسشنامه)

منابع اقتصادی منظومه
وروساها می ان

زمینه بهره‌برداری از چاه				تعداد چاه مورد بهره‌برداری کشاورزی	شرح
گندم و یونجه	فضای سبز	میوه سردرختی	پسته		
			۱۳۶	۱۳۶	دهستان آزادگان
۲	۱۲		۱۶۷	۱۸۱	دهستان اسلامی
				۰	دهستان خانامان
			۱۸	۱۸	دهستان دره دران
			۵۳	۵۳	دهستان رزم آوران
	۱	۳	۲	۱۲	دهستان سرچشمه
			۵۸	۵۸	دهستان قاسم آباد
۲۰	۷	۲	۵۹	۸۳	دهستان کبوترخان

کیفیت و کمیت منابع انسانی

- نیروی کار
- سطح اشتغال
- منابع دانشی رسمی و ضمنی،
- مهارت‌ها

زمینه های بررسی

- تعداد نیروی کار (نرخ فعالیت، نرخ مشارکت اقتصادی)
- نرخ اشتغال و حوزه های اشتغال
- مراکز آموزشی رسمی و نقش شان در دانش افزایی
- دوره های ترویجی دانش افزایی
- دانش بومی روستاییان (موثر بر فعالیت ها)
- نوع مهارت‌ها، منابع مهارت آموزی،
- تکنولوژی و سطح آشنایی منابع انسانی

منابع و مآخذ:

- مرکز آمار ایران
- مرکز فنی و حرفه ای
- جهاد کشاورزی شهرستان (مرکز خدمات کشاورزی)
- مطالعات میدانی (فنون مصاحبه نیمه ساختار مند و پرسشنامه و ...)

خروجی مورد انتظار

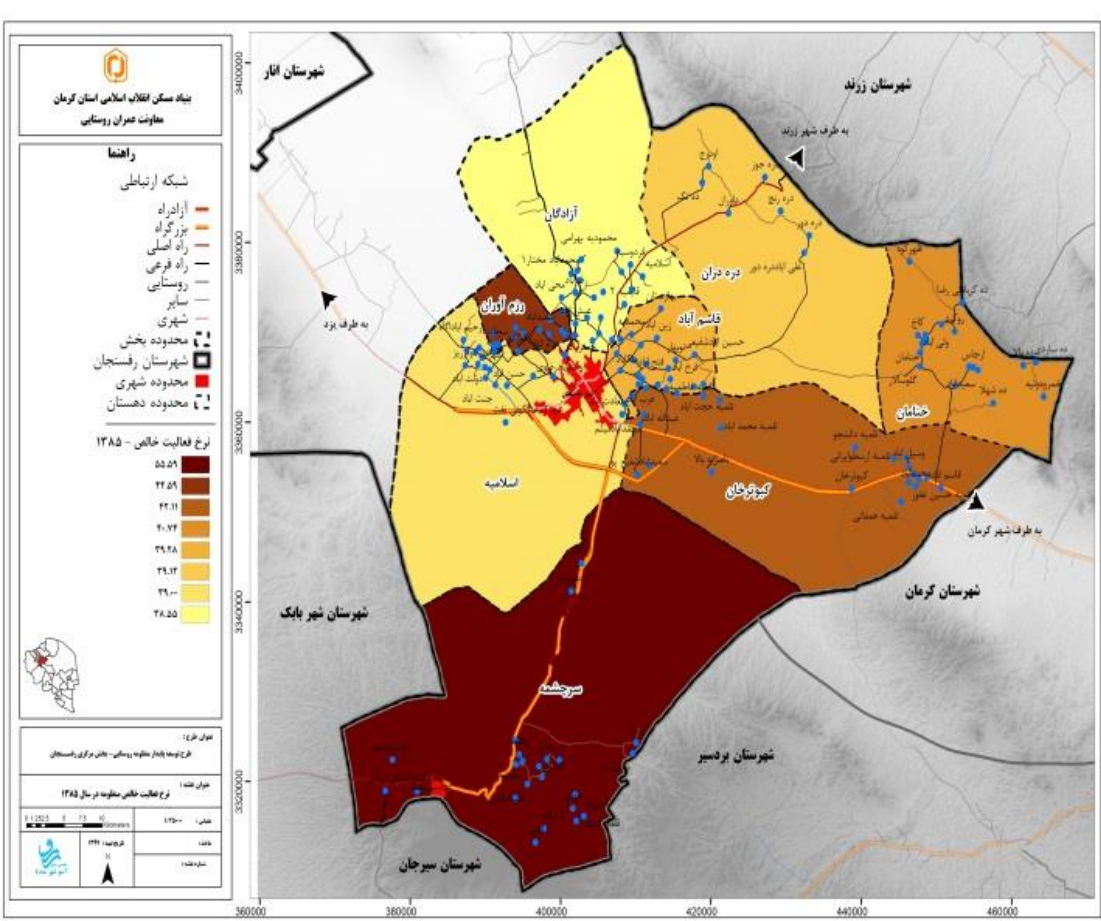
ظرفیت های نیروی انسانی و مسایل کلیدی محدود کننده

منابع اقتصادی منظومه وروستاهای آن

تکنیک

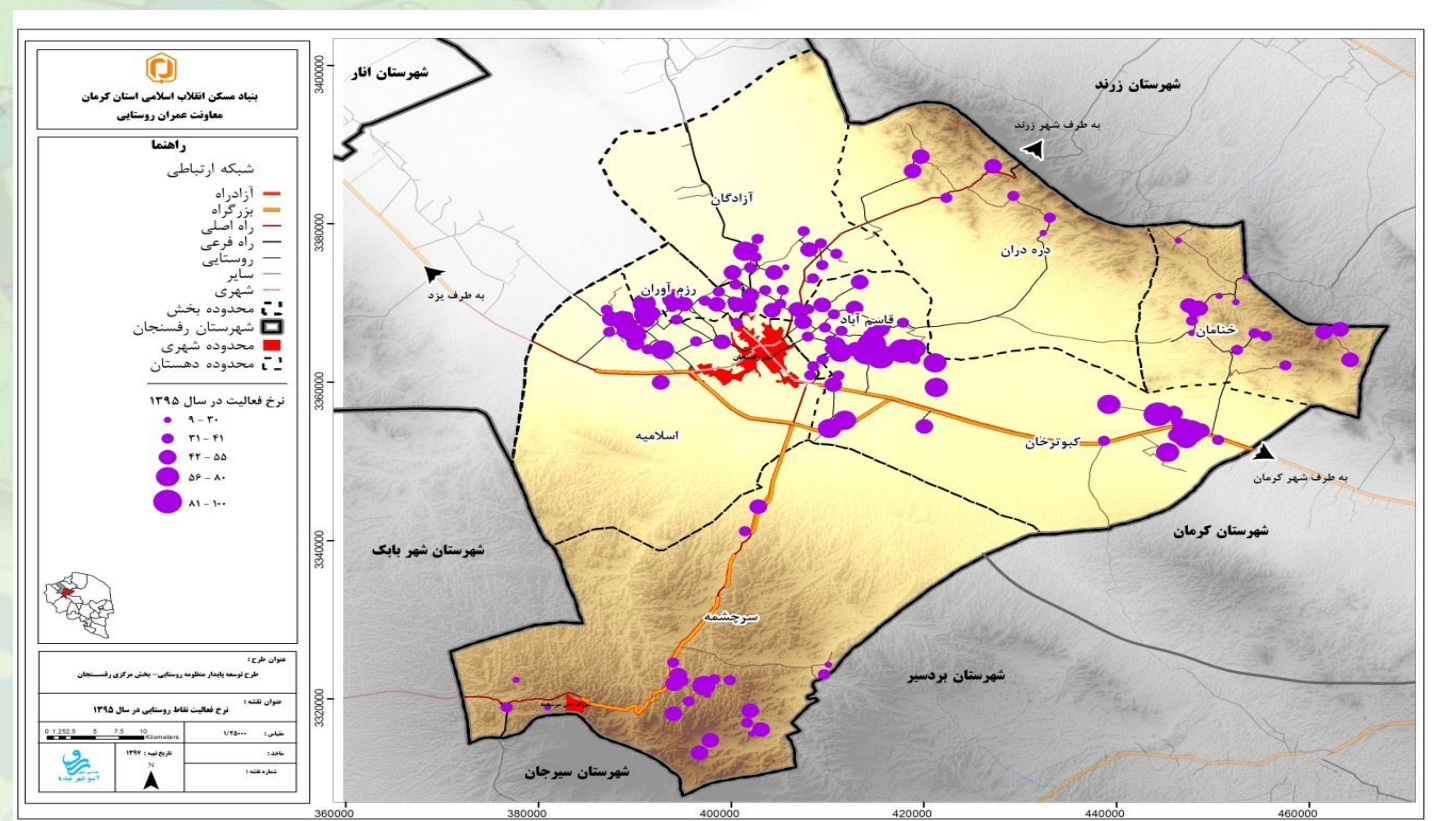
- ضریب مکانی اشتغال منظومه
مثلت بوژوگاریه

منظومه مرکزی رفسنجان

نقاط شهری	نقاط روستایی	زن	مرد	کل	جمعیت و شاخص‌ها
۱۶۷۸۷۶	۸۷۰۲۹	۱۲۲۶۴۹	۱۳۲۲۵۶	۲۵۴۹۰۵	جمعیت کل
۱۳۹۳۱۱	۷۰۵۳۱	۱۰۰۴۶۷	۱۰۹۳۷۵	۲۰۹۸۴۲	جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر
۵۶۱۶۵	۲۸۹۹۲	۱۱۶۰۵	۷۳۵۵۲	۸۵۱۵۷	جمعیت فعال (بالفعل)
۵۰۱۶۶	۲۶۴۶۶	۹۳۴۲	۶۷۲۹۰	۷۶۶۳۲	جمعیت شاغل
۵۹۹۹	۲۵۲۶	۲۲۶۳	۶۲۶۲	۸۵۲۵	جمعیت بیکار
۳۰۴۸۶	۱۱۴۷۲			۴۱۹۵۸	محصل
۳۹۴۳۵	۲۴۱۱۹			۶۳۵۵۴	خانه‌دار
۷۸۸۲	۲۹۳۹			۱۰۸۲۱	دارای درآمد بدون کار
۴۳۳۷	۲۸۱۲			۷۱۴۹	سایر
۱۰۰۶	۱۹۷			۷۱۴۹	اظهار نشده
۹۸/۸۲	۰۴/۸۱	۹۱/۸۱	۷۰/۸۲	۳۲/۸۲	نرخ فعالیت عمومی

خروجی مورد انتظار

منابع تولید قابل دسترسی برای توسعه فعالیت اقتصادی بر اساس مالکیت شناسایی عوامل تولید فاقد مالکیت مسایل کلیدی مرتبط با مالکیت عوامل تولید.

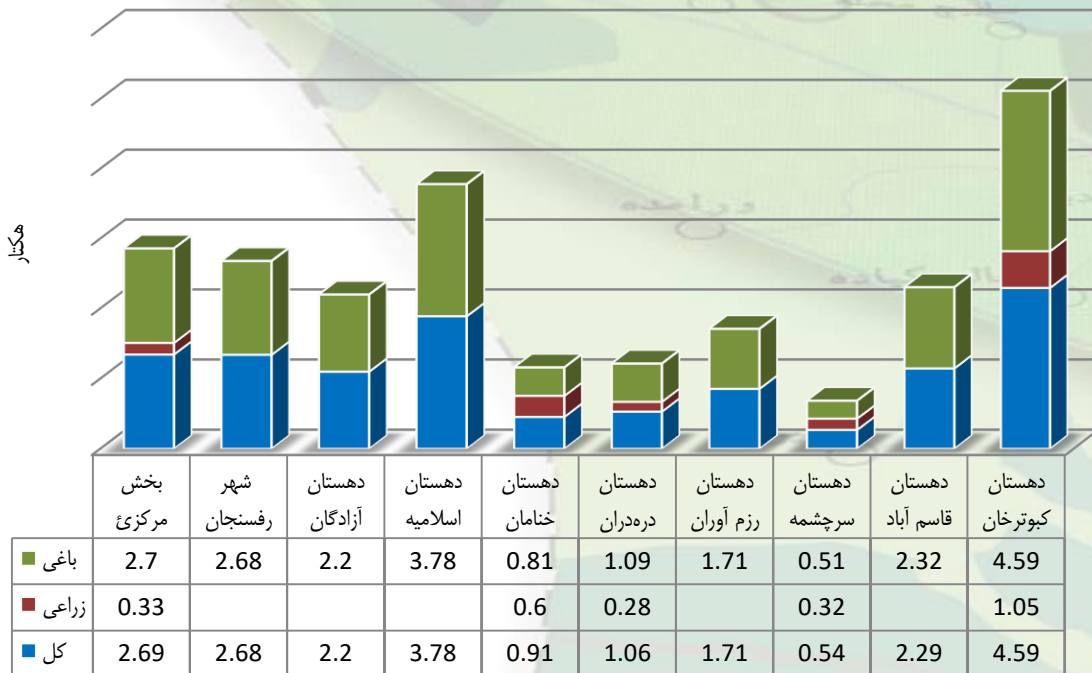
زمینه های بررسی

- نوع عوامل تولید
- نوع و ماهیت مالکیت
- مالکین و مکان اسکان
- تعارضات درون و برون منظومه بر سر مالکیت منابع

مالکیت عوامل
تولید

منابع و مآخذ:

- اداره ثبت و اسناد املاک شهرستان
- مطالعات میدانی (فنون مصاحبه نیمه ساختار مند و پرسشنامه و ...)

نوع مالکیت	اقسام	تعریف
خصوصی: مال مرتبط با شخص یا اشخاص معینی باشد	فردی	مالکیت فردی آن است که: یک نفر مالک چیزی باشد و در آن شریکی نداشته باشد.
	گروهی	مال به‌طور مشترک به افراد و جمع معینی مربوط شود مثل اینکه: گروه خاصی با هم اقدام به یک فعالیت صنعتی و کشاورزی می‌نمایند، نتیجه و محصول آن نیز به مالکیت مشترک و گروه درمی‌آید؛ و از آنجا که این گروه افراد معینی هستند این نوع نیز شکلی از مالکیت خصوصی به‌شمار می‌آید.
عمومی: مال و ثروت مرتبط به عموم باشد نه شخص و اشخاص	مشاع	وقتی یک نفر مالک تمام شیء (خانه و ...) باشد مالکیت او را «مفروز» گویند و این در مقابل مالکیت مشاع است که افراد با هم سهیم و شریک هستند و خود به خود سهم افراد درهم است. این شرکت سبب می‌شود مالکیت را «مشاع» گویند.
	مالکیت دولتی	اموالی که در مالکیت دولت است.
عناوین عامه	عموم مردم	این اموال در واقع ملک کسی نیست بلکه عموم مردم یا مسلمانان، جهت و مورد مصرف هستند. برخلاف اموال دولتی اموال عمومی مردم به تملک خصوصی در نمی‌آید.
		مانند مالکیت فقرا نسبت به زکات یا مالکیت دانشگاه نسبت به اموال مربوط به خود

انواع فعالیت ها

- فعالیتهای تولید کشاورزی (شامل زراعت، باغداری، دامپروری و ...)
- فعالیتهای تولید صنعتی (شامل صنایع کارگاهی، صنایع دستی، صنایع کارخانه‌ای و ...)
- دامنه و شکل فعالیتهای خدماتی (شامل حمل و نقل، بازرگانی، گردشگری و ...)

زمینه های بررسی

- سطح زیرکشت، میزان تولید، راندمان تولید، شیوه تولید و درآمد
- نوع واحدهای صنعتی، میزان تولید، نیروی انسانی شاغل (بومی و غیربومی)
- نوع فعالیت های خدماتی، نوع خدمات ارائه شده و کیفیت آن،
- تکنولوژی تولید و ارائه خدمات؛
- پراکنش فضایی فعالیت ها؛
- درآمد حاصل از فعالیتهای

منابع و مآخذ:

- مرکز آمار ایران
- اداره جهاد کشاورزی (مرکز خدمات کشاورزی)
- اداره صنایع و ...
- فرمانداری شهرستان
- مطالعات میدانی (فنون مصاحبه نیمه ساختار مند و پرسشنامه و ...)

خروجی مورد انتظار

- ظرفیت توسعه در فعالیتهای اقتصادی
- سازمان فضایی فعالیتهای
- مسایل کلیدی موثر بر فعالیتهای

فعالتهای اقتصادی

تکنیک

- مدل سرکوال (برای سنجش کیفیت خدمات)

کار آفرینی

■ ژوزف شومپیتر پدر علم کار آفرینی، کار آفرینی را بدین شکل معرفی می نماید:

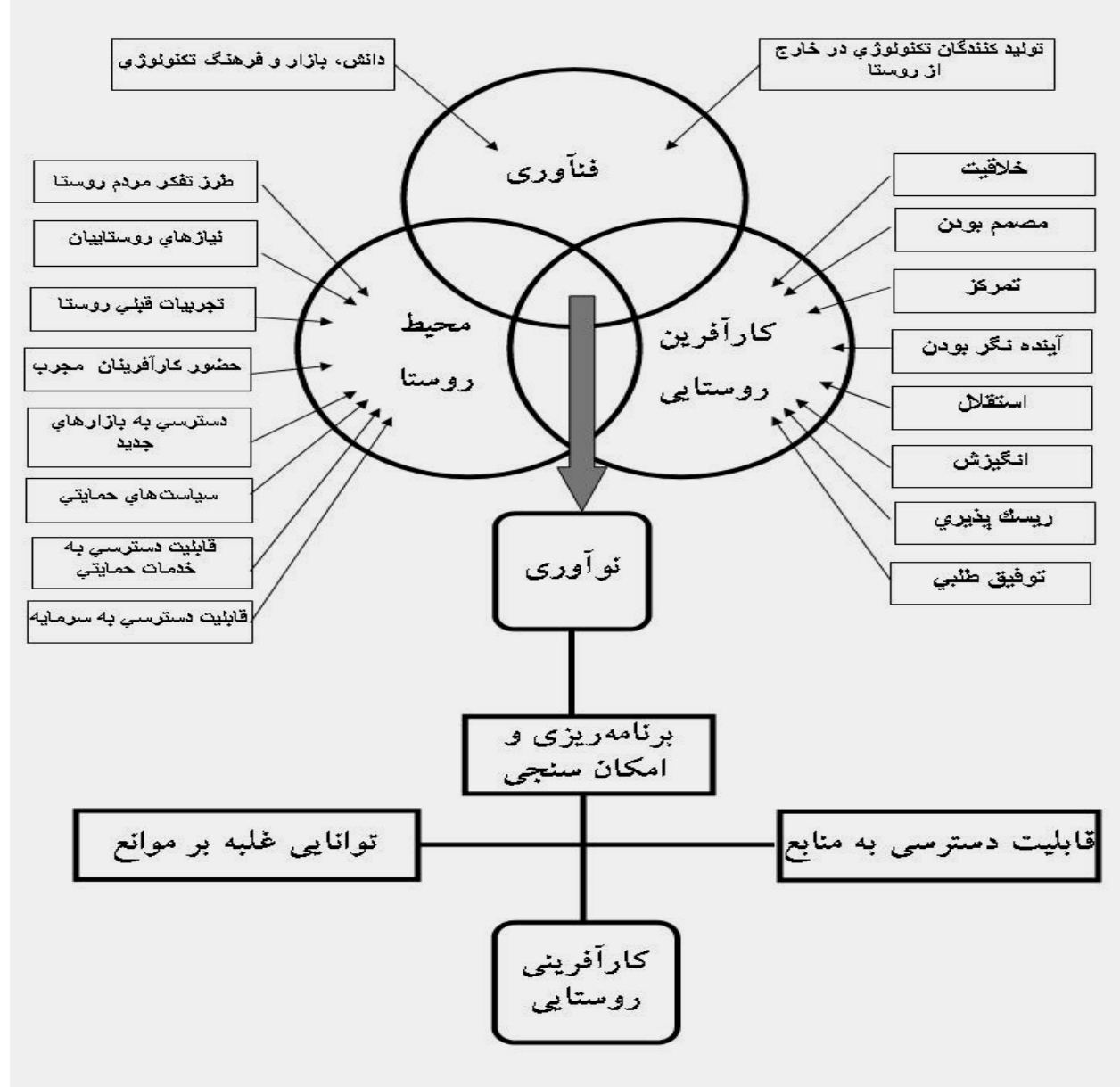
رشد و توسعه اقتصادی در یک نظام، زمانی میسر خواهد بود که افرادی در بین سایر آحاد جامعه با خطرپذیری، اقدام به نوآوری کرده و با این کار روش‌ها و راه‌حل‌های جدید جایگزین راهکارهای ناکارآمد و کهن قبل‌ی شود (سعیدی کیا، ۱۳۸۷: ۲۰). طبق نظر او کار آفرین نیروی محرکه و موتور توسعه اقتصادی است. او مشخصه **کار آفرین**

رانوآوری می‌داند

توان و ظرفیت‌های
کار آفرینی

نقش‌های کار آفرینان	
عامل کاهش بوروکراسی اداری	عامل ایجاد و توزیع ثروت (موتور رشد و توسعه اقتصادی)
عامل نوآوری و روان‌کننده تغییر (به عنوان یکی از عوامل تولیدمثل زمین؛ سرمایه؛ انسان)	عامل اشتغال زایی
عامل تحریک و تشویق حس رقابت	عامل انتقال تکنولوژی
عامل تحریک؛ ترکیب و مهیا کردن عوامل تولید	عامل ترغیب و تشویق سرمایه‌گذاری
عامل ساماندهی منابع و استفاده اثربخش از آنها	عامل شناخت؛ ایجاد و گسترش بازارهای جدید
عامل یکپارچگی و ارتباط بازارها	عامل تعادل در اقتصاد پویا
عامل رفع خلل؛ شکاف‌ها و تنگناهای بازار و اجتماع	عامل تحول و تجدید حیات ملی و محلی

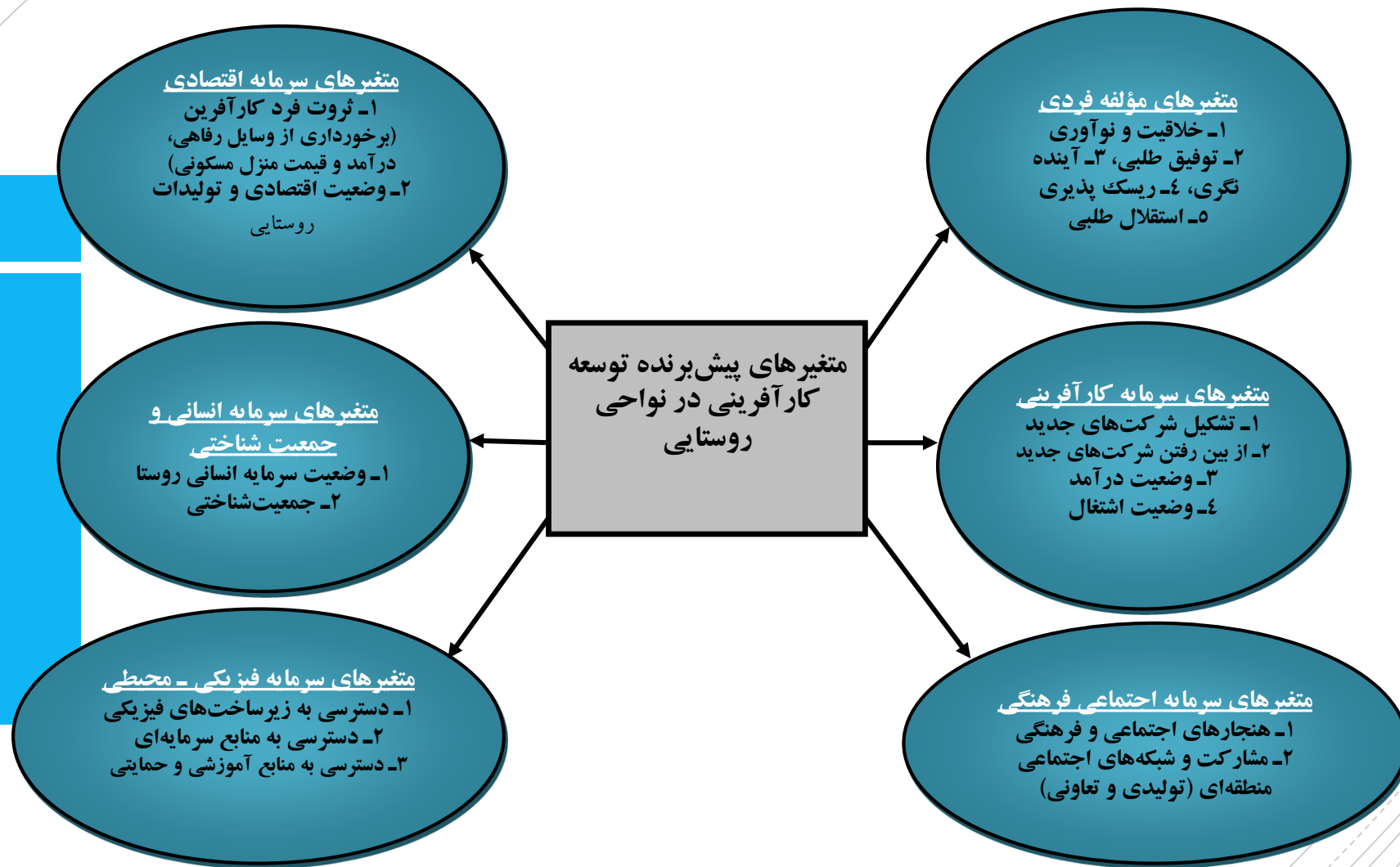
توان و ظرفیت‌های کارآفرینی

مدل ایجاد نوآوری و کارآفرینی در مناطق روستایی (منبع: ملکیان و رضایی، مقدم، ۱۳۸۸: ۷)

توان و ظرفیت‌های کارآفرینی

مولفه‌ها و معیارهای پیش‌برنده توسعه کارآفرینی (مرادی، ۱۳۹۵)

خروجی مورد انتظار

- ظرفیت توسعه کارآفرینی
- شناسایی عوامل پیش برنده و بازدارنده

توان و ظرفیت‌های
کارآفرینی

منابع و مآخذ:

- مطالعات میدانی (پرسشنامه و فنون مصاحبه نیمه ساختار مند و...)

تکنیک

- تحلیل رگرسیون یا تحلیل معادلات ساختاری

مزیت رقابتی

مزیت رقابتی در تعریف کوتاه به معنای **خلق ارزش** است. خلق ارزش یعنی هر آنچه موجب گردد تا **درآمد بیش از هزینه** افزایش یابد.

بعبارت دیگر زمانی که **بنگاه اقتصادی ارزش اقتصادی فراتر از حد معمول کسب نماید دارای مزیت رقابتی** است. ارزش اقتصادی در مفهوم ساده به معنی **تفاوت میان منافع بدست آمده از خرید مشتریان در ازای هزینه هایی که بنگاه برای تولید کالا و خدمات صرف نموده است**. بنابراین، می توان گفت میزان و اندازه مزیت رقابتی بنگاه به تفاوت میان ارزش اقتصادی که شرکت بدست آورده با ارزش اقتصادی بدست آمده توسط بنگاه رقیب شرکت می باشد.

رقابت پذیری منظومه

پورت

اعتقاد او بر این بود که هر کشور متشکل از بنگاه ها و شرکت های اقتصادی بوده که در **رقابت پذیری** آن کشور اثر گذار می باشد ، لذا کافی است برای اندازه گیری **رقابت پذیری** در کشورها، اوضاع رقابتی شرکت ها و بنگاه های اقتصادی موجود در آن اندازه گیری شود و مجموع برآیند آن ها را با چارچوب تجارت جهانی مقایسه نمود و رتبه آن کشور در رقابت پذیری را تخمین زد (عراقی و برارپور ، ۱۳۸۵)

مزیت رقابتی

رقابت پذیری منظومه

دیدگاه های مطرح

- نظریه رشد اقتصادی
- نظریه جغرافیای اقتصادی جدید
- نظریه رشد درونزا

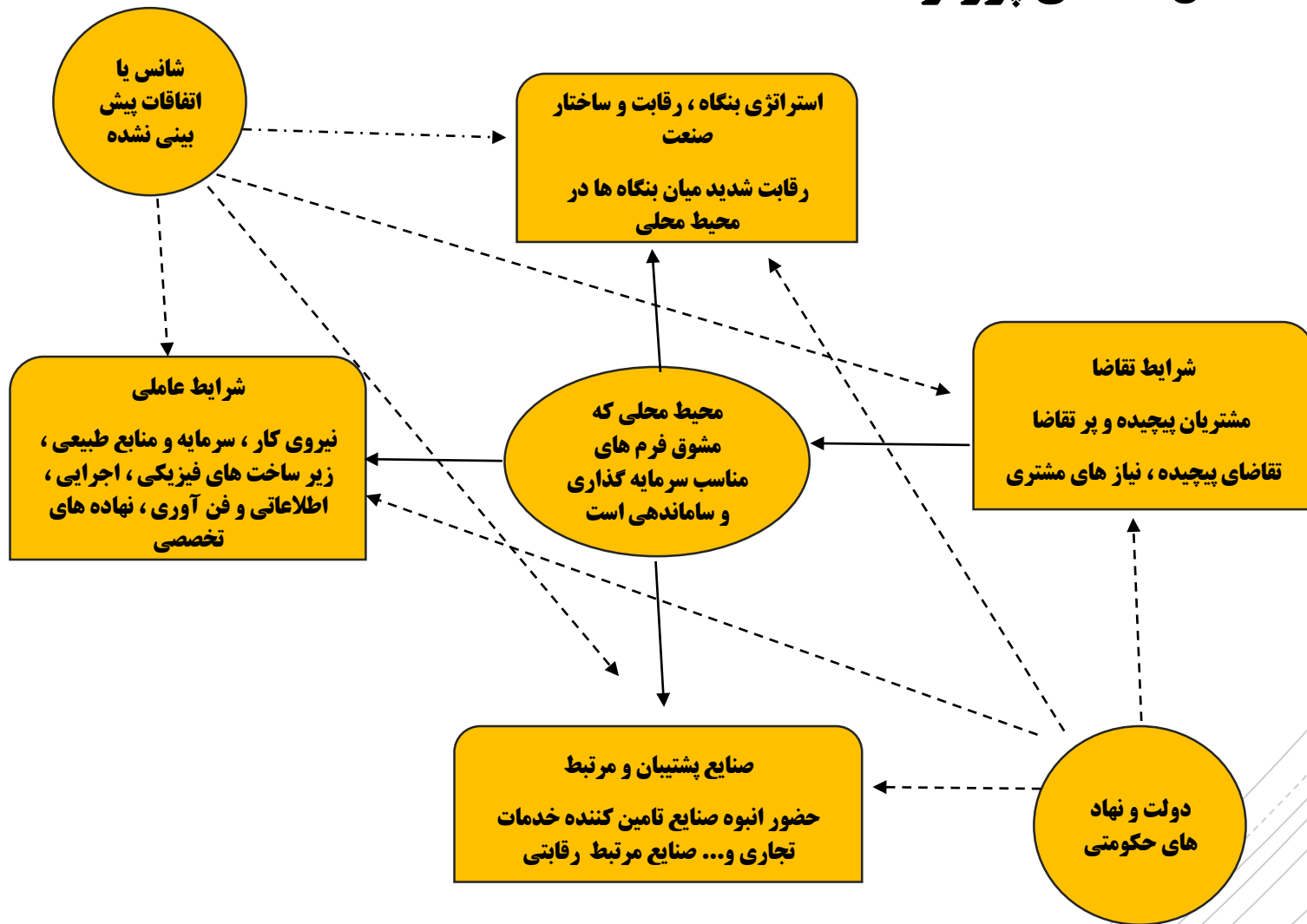
مدل ها

- مدل الماس پورتر
- مدل مزیت رقابتی کیتسون
- مدل کلاه رقابت پذیری
- مدل چندبخشی استیمسون
- و ...

رقابت پذیری
منظومه

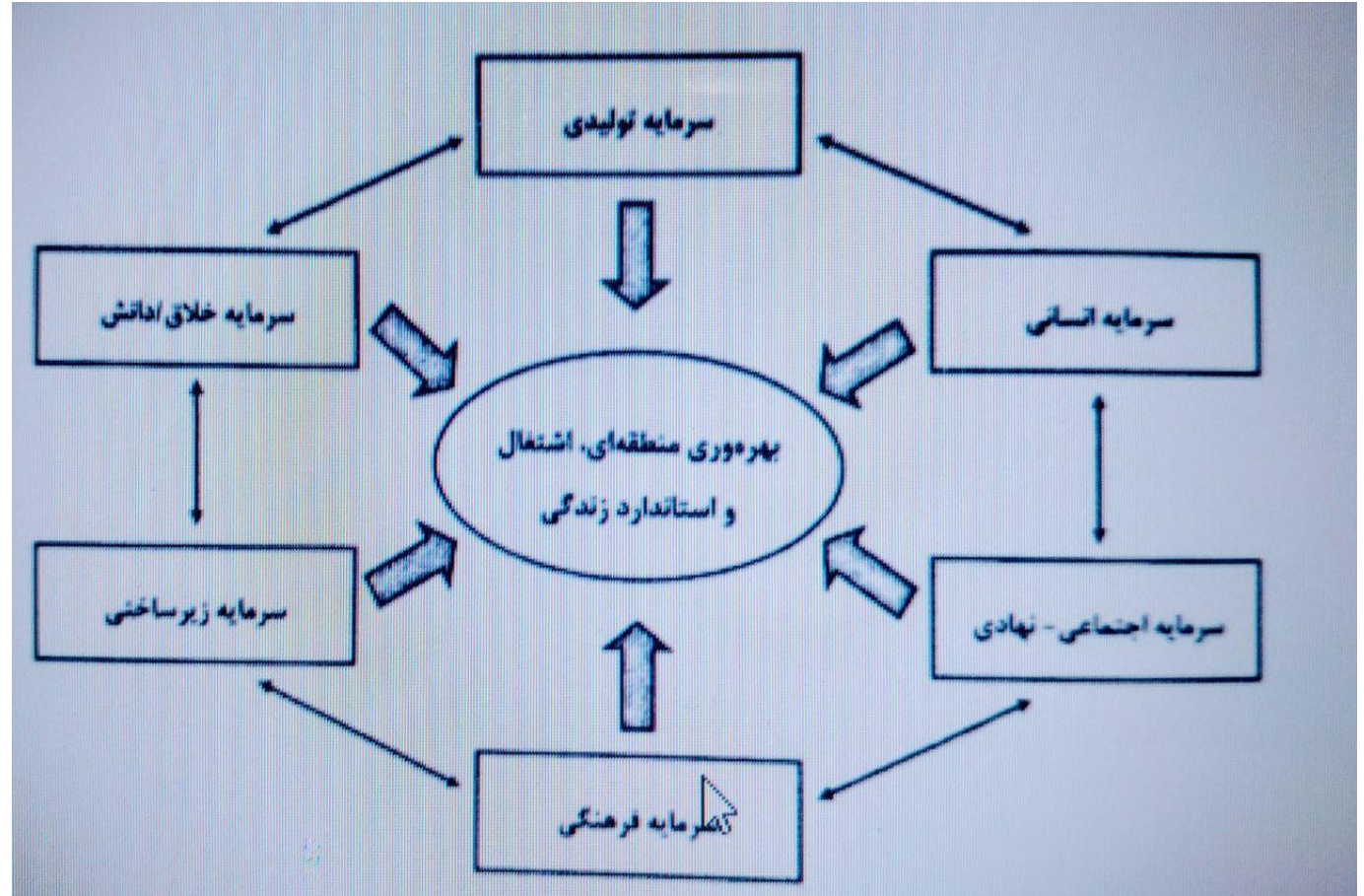
رقابت پذیری منظومه مدل الماس پورتر

رقابت پذیری منظومه

مزیت رقابتی

عدالت فضایی

خروجی مورد انتظار

تعیین فعالیت های رقابت پذیر در منظومه

منابع و مآخذ:

- مطالعات میدانی (پرسشنامه و...)

روزنامه‌های بخش (یا محرك)

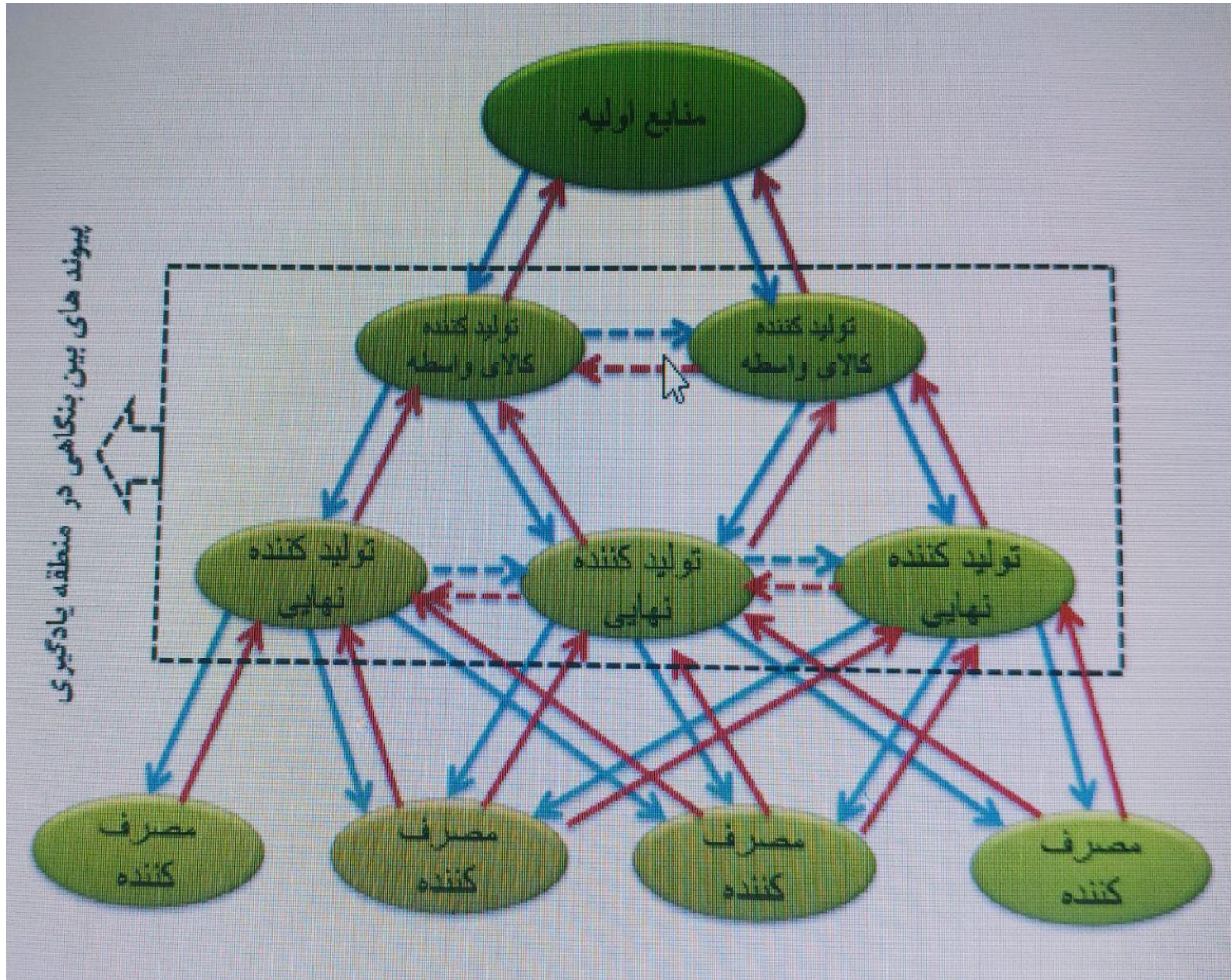
- پروژه ای است که با توجه به ظرفیت های منظومه از جنبه های سرمایه انسانی، زیرساختی، نهادی، مالی و ... با ساختاری خوشه ای و شبکه ای می تواند زمینه های تحرک و پویایی و توسعه را فراهم سازد. در طراحی این پروژه الزامات مختلف مورد توجه و تاکید است.

زنجیره عرضه (یا تامین)

- زنجیره عرضه یا تامین شبکه ای است از فعالیتهای که کارکردهایی از قبیل **تامین مواد اولیه، ساخت قطعات، مونتاژ قطعات، مونتاژ نهایی محصولات (نهایی) و تحویل محصولات نهایی به مراکز توزیع منطقه ای/مشتریان دارا هستند.** زنجیره تامین به مثابه جریانی رو به جلو از محصولات و جریانی رو به عقب از اطلاعات شناخته می شود.
- هدف زنجیره تامین یکپارچه سازی فرایندهای تامین کننده و تولیدکننده، افزایش کارایی و کاهش ضایعات است.

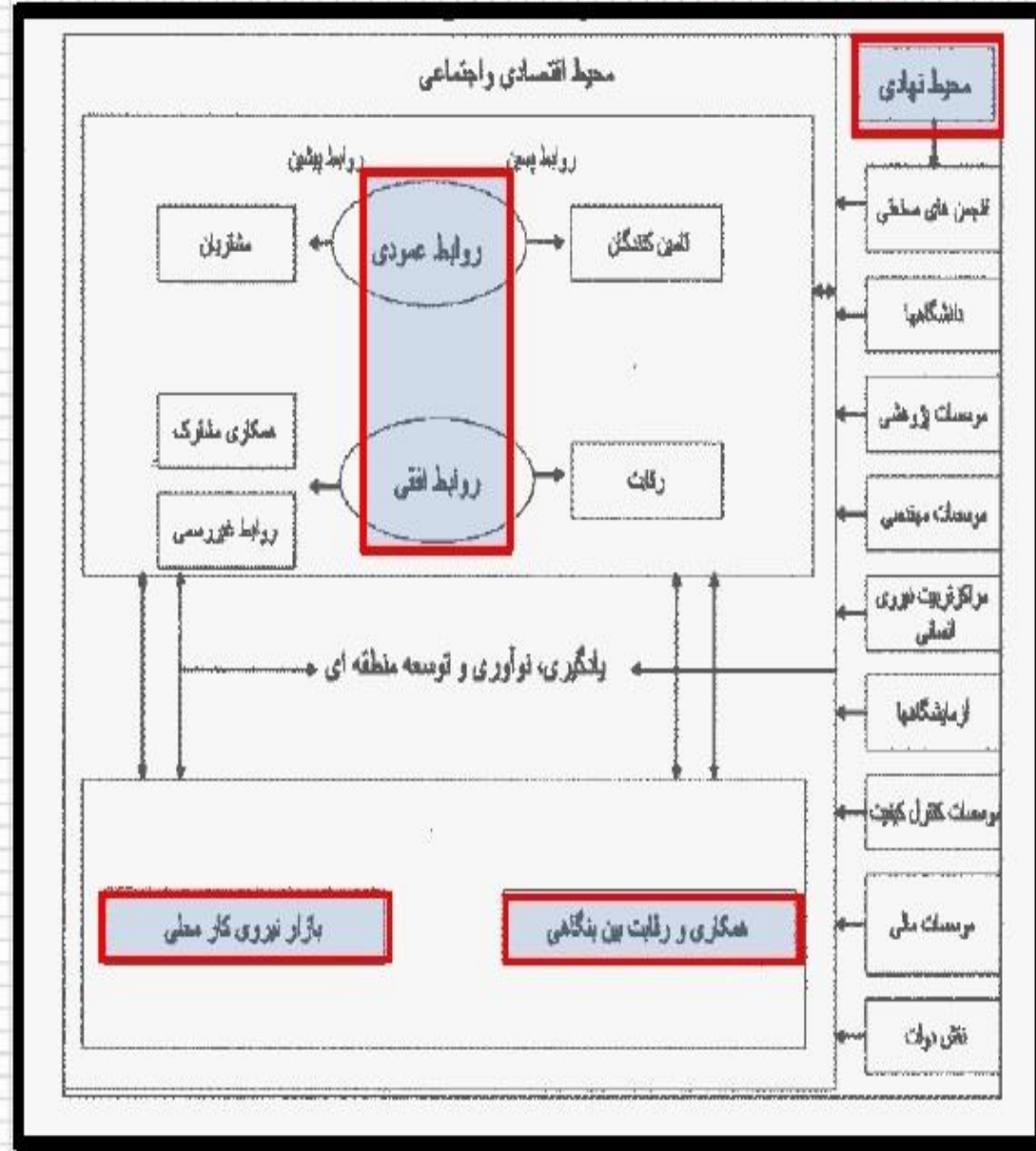

زنجیره عرضه (یا پشتابین)

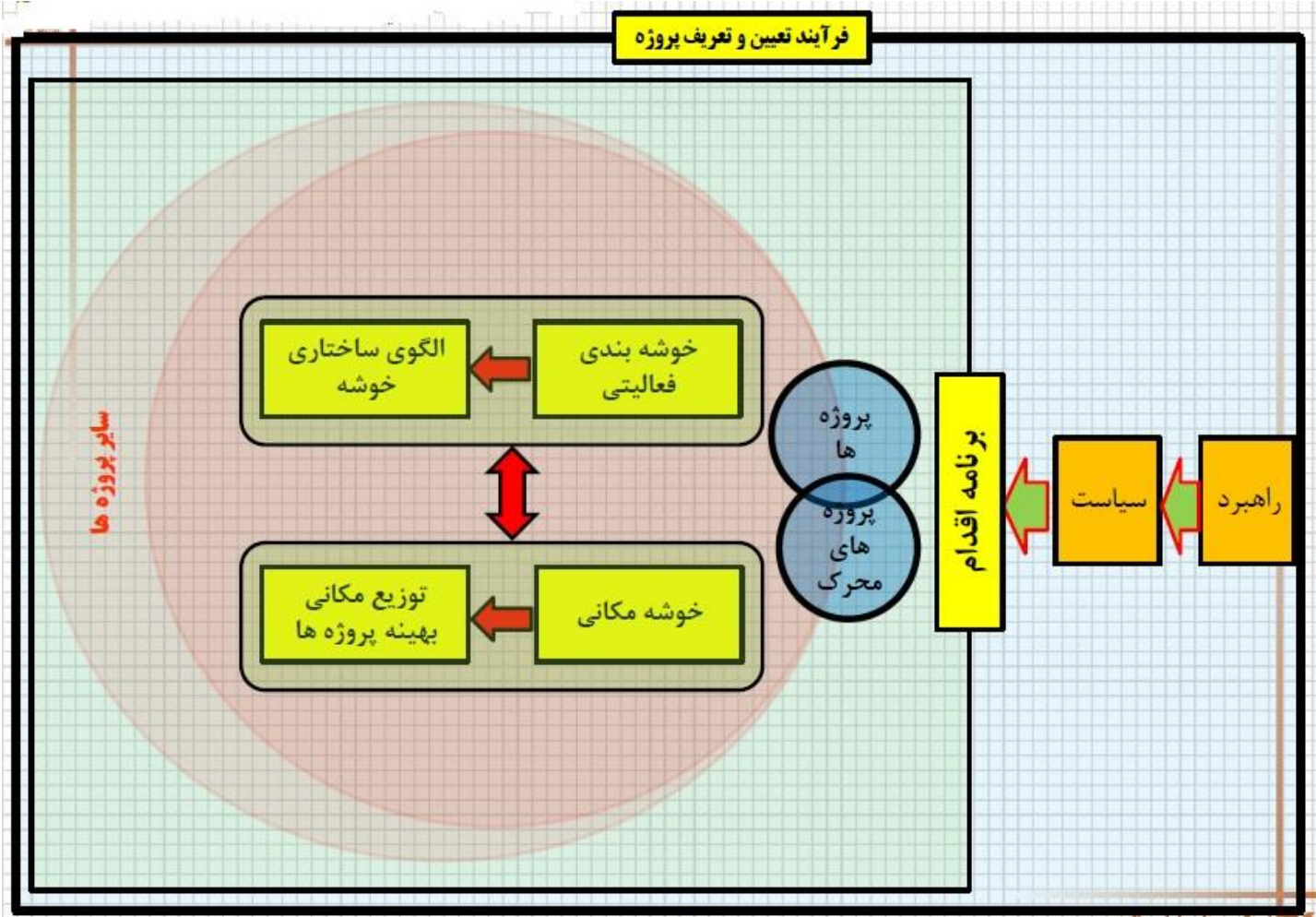

زنجیره عرضه (یا تامین)

فرایند تعریف پروژه

با تشکر از حسن توجه شما

دفتر برنامه ریزی و هماهنگی طرحها

زنجیره ارزش

- مجموعه فعالیتهای که مبتنی بر تقاضا مشتریان کالا و خدماتی را ارائه می کنند که از ارزش بالایی برخوردار گردد. عبارت دیگر در زنجیره ارزش هدف ایجاد ارزش برای مشتری است.
- در زنجیره ارزش بیشتر بر نوآوری توسعه محصول و بازاریابی متمرکز می باشد.